

VÝUKA CHEMIE

STAČÍ KE ZLEPŠENÍ VYSOKOŠKOLSKÉ VÝUKY JEN VÍCE PENĚŽ?

JOSEF PACÁK

*Katedra učitelství a didaktiky chemie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, Albertov 3, 128 42 Praha
pacak@natur.cuni.cz*

Došlo 4.5.04, přijato 1.6.04.

Žijeme v době, kdy je ústředním tématem shánění peněz, a kdy se odevšad ozývá volání po zvyšování státních finančních prostředků. A to se samozřejmě týká i rezortu školství. Mnozí mají dojem, že bez dalších finančních injekcí dojde tam či onde ke kolapsu a že je třeba proti tomu třeba protestovat, stávkovat.

Víc než čtyřicet let jsem působil jako pedagog na katedře organické chemie přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, po čtyři roky jako její prorektor pro studijní záležitosti, a tak mohu potvrdit, že peněz do školství je nutně třeba. Stav mnoha budov je špatný, ať už se to týká jejich zevnějšího či vnitřního vybavení, určená na výzkum nebo na výuku, jsou většinou zastaralá, a tak se posluchači seznamují často s technikou už dávno vysloužilou. Je nedostatek přednáškových místností, posluchačských studoven, míst v knihovnách. Podle prostorových omezení se tvoří rozvrhy, v nichž jsou často přednášky, semináře nebo cvičení nakumulovány do krátkých časových úseků a nutí tak studenty trávit v některých dnech mnoho hodin na fakultě, zatímco jindy mají třeba jen jednu dvouhodinovou přednášku za den. To všechno a mnohé jiné je pravda a lze to vyřešit finančními dotacemi.

Věřím, že dříve nebo později, ale raději dříve, se finanční situace na vysokých školách výraznělepší, že i pedagogové dostanou platy, jaké si opravdu zaslouží.

Ale je opravdu zvýšení úrovně našeho vysokého školství jen otázkou peněz? Jsem přesvědčen o tom, že pouhé zvýšení toku financí ve směru k fakultám k zásadnímu zkvalitnění úrovně výuky přispěje jen zčásti. K dosažení takového cíle je nutno zvýšit prestiž vysokoškolské pedagogické práce, na niž je často pohlíženo některými pracovníky jako na nutné zlo, zabírající čas vědecké práci. Obě hlavní složky práce vysokoškolských učitelů, vědecká i pedagogická, musí být v rovnovážném souladu, ani jedna nesmí být zanedbávána. Má-li profesor, docent, ale stejně i asistent vést své diplomanty i doktorandy k vědeckému bádání, musí sám rovněž vědecky pracovat a publikovat.

Ale nesmí přitom zapomínat, že jeho stejně důležitou povinností je předávání jeho teoretických znalostí posluchačům formou hodnotných přednášek a seminářů a jejich systematického doplňování o nové vědecké poznatky.

Zvlášť kvalitní by měla být teoretická i praktická příprava budoucích středoškolských učitelů. Učitel vysokoškolský musí mít neustále na mysli, že vzdělanost národa spočívá do značné míry v rukou středoškolských učitelů.

Vždyť právě jejich žáci jsou ve věku, kdy se nejintenzivněji vyvíjí jejich intelekt a kdy se rozhodují o svém budoucím profesním zaměření. A jejich učitelé musí být na tento úkol důkladně připravováni na vysoké škole, která je pro jejich příští povolání vzdělává i vychovává. Jejich odborné znalosti nemusí být nepřiměřeně rozsáhlé, ale zato důkladné a hluboké, aby je dokázali předávat v nedeformované a srozumitelné podobě svým žákům. Dobře a poutavě učit může jen ten, kdo sám vykládané látce dokonale rozumí.

A pro středoškolské učitele středního věku je zapotřebí vytvořit moudrý způsob postgraduálního studia, třeba s pomocí distančního vzdělávání. V něm by byla nejen připomínána vysokoškolská látka, ale jeho účastníci by se v něm dozvídali nové poznatky ze svého oboru i způsoby, jak je vhodně do výuky zařazovat. Rovněž i moderní didaktické teorie a prostředky v něm musí zaujmout místo, které si zaslouží.

A závěrem si jako chemik nemohu odpustit a zdůraznit to, na což už upozornil Rudolf Zahradník ve svém úvodníku v tomto čísle, že chemii jako obor experimentální nelze vyučovat bez dostatečného množství demonstrací a praktických cvičení. To platí jak ve vysokoškolské, tak i ve středoškolské výuce. Snad by stálo za to pomoci zvýšit rozsah experimentů na gymnáziích přijetím kvalifikovaných laborantů, kteří by středoškolským učitelům s jejich technickou přípravou pomáhali. Právě pokusy lze studium chemie učinit přitažlivější a vyvracet mýty o její suchopárnosti. Vždyť hezký pokus každého studenta potěší a stimuluje jeho zájem o chemii. Ale potěší jej i takový, který se panu učiteli nepovede ...

Josef Pacák (*Department of Teaching and Didactics of Chemistry, Faculty of Science, Charles University, Prague*): **Is More Money Sufficient for Improvement of University Teaching ?**

Attention is drawn to possible ways of teaching improvement based on other means than increasing financial subsidies to universities. However, this should not disprove the pressing need for growth of financial flow into higher education and its reasonable utilization.